

ÇOCUK DOSTU TURİZM: NEDEN VE NASIL?

Prof. Dr. Bahar TANER

Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi

E-mail: bahartaner@mersin.edu.tr

Özet

Turizm ülkeler arasında karşılıklı anlayış, paylaşım ve iş birliği geliştirerek dünya barışına katkıda bulunan bir olgudur. Turizm, temelinde insan ilişkilerinin yer aldığı bir deneyim zinciri olarak düşünülebilir. Bu deneyim zincirindeki kişiler arasında etkileşimler, verilen hizmetlerin tatmin etme düzeyi ve geride kalan anılar daha sonraki destinasyon seçimleri üzerinde belirleyici olur. Bu belirleyiciler arasında çocuklar da önemli bir faktördür. Ailelerin tatil planları bağlamında gerek destinasyon seçiminde, gerekse tesis tercihinde çocukların etkili olduğunu gösteren birçok araştırma vardır.

Çocuklar yarınımızdır ve çocuklarının her türlü hakkını gözeterek şiddetten arındırılmış çevrelerde yaratıcı düşüncelerinin gelişmesine yönelik sağlıklı ortamlar oluşturan ülkelerin günümüzde G20 ülkeleri olarak adlandırılan refah ülkeleri arasında yer almaları doğaldır. Sözü edilen sağlıklı ortamların oluşturulması ve sürdürülmesinde başlıca görev UN CRC-United Nations Convention on the Rights of the Child (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi) çerçevesinde düzenlemeler yapacak devletin ve görevlendireceği yerel yönetimlerindir (Hakların Korunması, Madde 4). Her yönüyle sağlıklı bir gelişme gösteren toplumlar ülke içinde iç huzur sağlanmasının yanı sıra diğer ülkelerle iyi ilişkiler sürdürmede ve turizmde çekim merkezleri olmada etkili bir performans gösterir. G20 içinde ekonomisinin büyüklüğü açısından 16. sırada yer alan ülkemiz ise güney sınırlarımızın ötesindeki savaş ve istikrarsız ortam nedeniyle aldığı göçün ekonomi üzerindeki yükünün de katkısıyla işsizlikte en kötü performans gösteren üç ülke arasında yer almaktadır. WEF (Dünya Ekonomik Forumu) Kapsayıcı Büyüme Endeksi Raporunda Türkiye'nin güçlü büyümesine karşın gelir ve servet eşitsizliğinde ön sıralarda olduğu, istihdamın %45'e düştüğü belirtilmektedir (WEF, 23.01.2018). Yeni açıklanan TÜİK verilerine göre 15 ve üzeri yaştaki işsiz sayısı ise 124 bin kişi artarak 3,5 milyona yaklaşmıştır (Cumhuriyet, 23.03.2018).

Sağlıklı toplumlarda ailelerinin tatil kararlarında etkileyici olan çocuklara karşın bazı ülkelerde çocuklar sömürü aracı olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde de birçok çocuk okula gitme yerine ağır iş koşulları altında çalıştırılmakta, geleceklerini çöp yığınlarını karıştırmada aramakta veya trafikteki araçlar arasında birkaç kuruş kazanmak için çabalamakta; bebekleri kucaklarında birçok kadının da araçlara el açtığı görülmektedir. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi çerçevesinde (Sosyal Güvence, Madde 28), çocuklarımızın fiziksel ihtiyaçları, eğitim, oyun gibi

temel haklarının layığıyla karşılanabilmesi, her türlü sömürü ve şiddet aracı olmaktan uzak kalmaları, istihdam koşullarını iyileştirildiği güçlü bir ekonomik sistem gerektirir.

Güney Doğu Asya ülkeleri, Kuzey Afrika ülkeleri gibi bazı ülkelerde çocukların uyuşturucu ticareti ve seks turizminde kullanılması çocuklara karşı işlenen suçlardır ve bir gelişmişlik göstergesi olamaz. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 32., 33., 34. ve 35. Maddeleri çocuk işçiliği, çocukların madde bağımlılığından ve uyuşturucu ticaretinde kullanılmaktan korunması, çocukların cinsel istismarı ve çocukların fuhuş sektöründe pazarlanmasına ilişkin devlet yöneticilerinin sorumluluklarını ele almaktadır. Çocukların eğitim almak yerine ağır işlerde çalıştırılmaları, çocuk istismarı, çocuk gelinler ülkemizde de birer yaradır. Aslında çocukların ve genç insanların turistlere pazarlanmasının ardında buna olanak tanıyan bir kültürel ortamın varlığından söz edilebilir. Sözü edilen kültürün dayanak noktası kadınların ülkedeki erkekler tarafından seks aracı olarak kullanılmasını doğal bulan erkek egemen bir kültürün yansıması olan varsayımlardır. Bu ortamda ülkedeki çocuk ve gençlerin cinsel amaçlı istismarı doğal karşılanır.

Çocuklara karşı işlenen bu suçlar Türkiye'ye gelen veya gelmeyi düşünen turistler için sağlıklı bir toplum manzarası çizmemekte, turizm zincirinde birçok değeri eksiye çekmektedir. Destinasyonu ziyaretlerinde çeşitli şekillerde çocuk istismarını gözlemleyen bazı turistlerin seyahat sürelerini kısalttıklarını ve/veya gelecekte o destinasyonu tatil planlarının dışında tuttıklarını gösteren araştırmalar mevcuttur.

Orta Doğudaki savaş ortamından kaçarak ülkemize sığınan insanlar ekonomimiz üzerinde ağır bir yük oluşturmaktadır. Ancak ülkemize gelen turistlere ve çocuklarına hoş deneyimler yaşatabilmek ve gelecekteki tatil seçimlerinde yönlendirici olabilmek için,

- İşsizliğin makul düzeylere düşürülmesi
- Sokaklarda çocukların dilenmediği, insanların kendini güvende hissettiği bir ortam yaratılması
- Yapay malzeme yerine ahşap ve benzeri doğal ürünlerin kullanılması
- Ekolojik anlamda temiz bir çevre
- Çocuklara yönelik oyun alanları ve parklar
- Araç trafiğine kapalı ortamlar
- Gerek altyapı, gerekse yaratıcı-geliştirici etkinlikler açısından üst düzeyde tesisler,
- Çocuklarımızın sağlıklı bir toplumun ürünü olarak yetişip gelişmesi hedeflenmelidir. Günümüzde çocuk dostu kentlerin başlıca örnekleri arasında Amsterdam, Kopenhag,

Londra, Münih, Roma ve Salzburg yer almaktadır. Gerçek anlamda çocuk dostu bir turizm ülkesi olabilmek için sorumlu turizm anlayışı çerçevesinde, politik iradenin bu yönde karar alması ve devlet, sektör ve turizm işletmeleri iş birliğiyle çocuk dostu kentler ve yöreler geliştirilmelidir. Turizm deneyim zincirinde yerli halkla yaşanacak etkileşimlerin tüm tatil deneyimi üzerindeki etkisi açısından, halkımızda da çocuk hakları ve çocuk dostu turizmin ülke ekonomisindeki önemine ilişkin bilincin geliştirilmesi göz ardı edilmemelidir. Böylelikle ekonomimizi güçlendirebilir, çocuklar için daha umutlu yarınlar oluşturabilir ve turizmin önemli bir misyonu olan "ülkeler arasında barışın sağlanması"na katkıda bulunabiliriz.